

ויצא

קמו ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה ליהו"ה המלוכה:
ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה."
"ברוך ה' לעולם אמן ואמן."

פרשת ויצא יעקב

זהר

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". רבי חייא פתח ואמר, "זורח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם", הפסוק הזה בארוהו, אבל "זורח השמש" זה יעקב כשהיה בבאר שבע, "ובא השמש" כשהלך לחרן, שכתוב "וילך שם כי בא השמש", "ואל מקומו שואף

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (בראשית כח י) רבי חייא פתח ואמר (קהלת א ה) זורח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם האי קרא אוקמוה אבל זורח השמש דא יעקב' כד הוה בבאר שבע¹ ובא השמש כד אזל לחרן² דכתיב (בראשית כח יא) וילך שם כי בא השמש ואל מקומו שואף

סתרי תורה

"זורח השמש ובא השמש", מה ראה שלמה המלך שראשית ספר החכמה שלו הוא מכאן. אלא, אמר רבי אלעזר, שלמה המלך העמיד את הספר הזה על שבעה הבלים, והעולם עומד עליהם. והם העמודים והתומכים, קיום העולם, שלכן נקראו הבלים. (ס"א בהבל זה שיוצא מפיו של אדם ומתקיים בו, והתעוררו החברים אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן. דבר אחר, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. התורה, זה יעקב, העבודה, זה יצחק, גמילות חסדים, זה אברהם. שלשה דברים אלו הם עמודים עליונים, שלשה מן שבעה הבלים). מה הגוף אינו מתקיים בלי הבל, כמו כן העולם אינו מתקיים אלא על ההבלים שאמר שלמה המלך, והם שבעה, שכתוב "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל", הרי שבעה.

זורח השמש ובא השמש מאי קא חמא שלמה מלכא דשירותא דספרא דחכמתא דיליה מהכא איהו' אלא אמר רבי אלעזר שלמה מלכא האי ספרא אוקים ליה על שבע הבלים¹ ועלמא קאים עלייהו ואיגון עמודין וסמכין קיומא דעלמא² | דבגין | (ובגין) כך אקרין הבלים³ | נ"א בהאי הבל דנפיק מפומיה דבר נש ואתקיים ביה ואתערו חברייא אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן דבר אחר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים התורה דא יעקב העבודה דא יצחק גמילות חסדים דא אברהם שלשה דברים אלן איגון סמכין עלאין תלתא מן שבעה הבלים | מה גופא לא אתקיים בלא הבל אוף הכי עלמא לא אתקיים אלא על הבלים דאמר שלמה מלכא ואיגון שבע דכתיב (קהלת א ב) הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל הא שבע:

ואם תאמר, אם כך, שאותן מרגליות טובות שהעולם עומד עליהם, הנה במקום אחר כתוב הבלים רעים, והן חורבן העולם, כמו "זה הבל וחלי רע הוא", "זה הבל ורעות רוח". אלא ודאי (אלו) אף על גב ששבעה ההבלים הללו, שהם קדושים, קיום העולם, יש כנגד אלו שבעה הבלים שכל דיני העולם יוצאים (מהם), ומהם מתפשטים (הבלים) אחרים, והכל קיום של הגלות (של העולם), משום שיש באלו שבעה הבלים שכל דיני העולם יוצאים

ואי תימא אי הכי | דאיגון מרגלאן טבאן דעלמא קיימא עלייהו הא | באתר אחרא | כתיב הבלים בישין ואיגון סתירו דעלמא כגון (קהלת ו ב) זה הבל וחלי רע הוא (שם ד) זה הבל ורעות רוח אלא ודאי (אלן שבע הבלים איגון) | אף על גב דהני שבע הבלים דאיגון קדישין | קיומא דעלמא | איתטי לקבל הני שבע הבלים דכל דינין דעלמא⁴ נפקין | (ומנייהו) מתפשטין | נ"א | הבלים אחרנין וכלא קיומא (דגלותא) | דעלמא | בגין דאית בהני שבע הבל דכל דינין דעלמא נפקין

מאיר הזהר

ודאי שורש וקיום כל שאר גופו שהן ז' תחמונות שלו הנקרא עולם תמיד (רמ"ז). יב. הכוונה על התפשטות ההבלים בגופא דזעיר, וקראם עמודין וסמכין, בין על שם תרין תפוחין דאיגון נ"ה יסוד דאימא, ובין על שם שז' קלות הזעיר עומדות על חג"ת נהי"ם דנהי"י דאימא, והיינו עמודין וסמכין (רמ"ז). יג. שאם כוונת הבל הבלים שזכיר אחר כך היא כמובן מן הפשט כר"ל חוהו ואפר וריק, איך ידק לקראו בלשון רבים שהרי ההעדר והאפס אין לו מניאות ומהות שיכון עליו ריבוי ומספר, אלא ודאי שפירושו לשון הבל הפס (רמ"ז). יד. דאית בהני שבע הבל דכל דינין דעלמא נפקין ומתפשטין (דפוס אומסטדט). טו. (מנייהו) דפ"ו.

ז. ו"א (מ"מ). ת. צינה (מ"מ). ט. מלכות (מ"מ). י. אין הכוונה שספר קהלת מתחיל בפסוק זה שהרי יש כמה פסוקים קודם לו, אך ר"ל שצדיותו ספר מלא חכמת חכם גדול כשלמה שנראה שיהיה לו לדבר מעניינים גדולים ולהתחיל משמי שמים העליונים והוא מתחיל מכאן, פי' מן השמש שיש עליו כמה מעלות רמות ושאות (רמ"ז). יא. ספר קהלת הוא בסוד צינה. וכו' צדצרי הרב בכמה מקומות נדרש פסוק זה על צחינת הדעת העליון דזעיר הנמשך ממשך שפע מיקון ז' דדיקנא דאיהו סוד תרין תפוחין שצדס מושב ההבלים היוצאים מיקוד אי' שצדעת ודעתא גניו צפומא דמלכא. ונלע"ד ש"ש ועלמא קאים עלייהו, ירצה על צחינת ז' הבלים המושרשים צדעת זעיר שהיא

זהר

זורח דכתיב (בראשית כח יא) וישכב במקום ההוא ותא חזי שמשא אע"ג דנהיר לכל עלמא מטלנוי² בתרין סטרין אינון כמה דאת אמר (קהלת א ו) הולך אל דרום וסוכב אל צפון בגין דדא ימינא ודא שמאלא (ובגין דנגיד) [ונגיד] ונפיק כל יומא מסטרא דמזרח³ ואזיל לסטרא דדרום⁴ | נ"א דמערב | ולבחר לסטרא דצפון ומסטרא דצפון⁵ לסטרא דמערב וכדין שמשא אתכניש ואזיל לגבי מערב נפיק ממזרח דכתיב (בראשית כח י) ויצא יעקב מבאר שבע ואזיל למערב דכתיב (שם) וילך חרנה:

רבי שמעון אמר נפיק מכללא דארעא דישראל⁶ דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע ואזיל לרשו אחרא דכתיב וילך חרנה | נ"א נפיק ממזרח דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע דא שמטה דנטיל מעומקא עלאה נהירו דנהיר ואזיל למערב דכתיב וילך חרנה אתר דדינא ורוגזא תמן:

רבי יוסי מוקי האי קרא בגלותא בקדמיתא הוה נחית נהירו מעומקא עלאה ויעקב הוה נטיל ליה ואזיל לגבי באר שבע באר דחפרוה שרים דהוה נהיר מתמן ואשלים להווא באר בכל שלימו וביומי גלותא נטיל מהאי באר שבע ואזיל לגבי חרנה דכתיב וילך חרנה כלומר חרון אף ומאי היא חרון אפו דקב"ה דרגא בישא | ארעא דרשו אחרא:

אמר רבי חייא כד אזילי שמשא למערב האי מערב אקרי מקומו דשמשא כרסייא דיליה אתר דשריא עליה הה"ד (קהלת א ה) ואל מקומו שואף זורח הוא שם דאזיל לגביה לאנהרא עליה ונטיל כל נהורין וכניש לון לגביה והיינו כמה דתנינן קב"ה אנח תפלין (ז) | נ"א ותנינן קב"ה אנח תפלין דכתיב (ישעיה סב ח) נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו ותנינן ימינו דא תורה דכתיב (דברים לג ב) מימינו אש דת למו ובזרוע עוזו אלין תפלין:

וכלהו נטיל יעקב ומכניש לגבי מערב וסיהרא כניש לבתר כל אינון נהורין ובוצינין דנטיל יעקב דאיהו יהיב לה ואנהר לה והיינו דתנינן קב"ה אנח תפלין | בגין דנטיל כל כתרין עלאינן ומאן נינהו רזא דאבא עלאה⁷ ורזא דאמא עלאה ואינון תפלין שבראש כמה דתנינן כהן [גדול] נוטל בראש ולבחר דנטיל אבא ואמא [נטיל] ימינא ושמאלא⁸ ואשתכח | דקב"ה | [ד]נטיל כלא:

מאיר הזהר

שילא חו"ל ששם היא הקלי' שהיא רשו אחרא הנק' חרנה חרון אף (מ"מ).
 1. ר"ח חור לחוק סברתו שפי' ויצא יעקב הוא ז"א שילא מן הבינה כד אויל שמשמע למערב פי' כשהלך ז"א למלכות קב"ה אנתת תפלין פי' ז"א יזילאס התפלין ממוחין דיליה (מ"מ). 2. פי' מוחין דאז"א (מ"מ). 3. פי' מוחין דאבא ורזא דאמא עלאה מוחין דאמא ונקט צהו עילאה לרמוח אל מוחין דאז"א עילאין לא דיס"ס ותצונה (מ"מ). 4. פי' מוחין דאז"א מהס חסדים וגבורות דז"א (מ"מ).

זורח", שכתוב "וישכב במקום ההוא". ובא וראה, אף על גב שהשמש מאיר לכל העולם, מסעותיו הם בשני צדדים, כמו שנאמר "הולך אל דרום וסוכב אל צפון", משום שזה ימין וזה שמאל, (ולכן) ושופע ויוצא כל יום מצד המזרח, והולך לצד הדרום (של מערב), ואחר כך לצד הצפון, ומצד הצפון לצד המערב, ואז השמש נכנס ויוצא לצד מערב. יוצא ממזרח, שכתוב "ויצא יעקב מבאר שבע", והולך למערב, שכתוב "וילך חרנה".

רבי שמעון אמר, יוצא מכלל ארץ ישראל, שכתוב "ויצא יעקב מבאר שבע", והולך לרשות אחרת, שכתוב "וילך חרנה". (יוצא ממזרח, שכתוב "ויצא יעקב מבאר שבע", זו השמיטה שנוטלת מהעומק העליון האור שמאיר והולכת למערב, שכתוב "וילך חרנה", המקום שהדין והרוגז שם.

רבי יוסי מבאר את הפסוק הזה בגלות, בראשונה היה יורד אור מן העומק העליון, ויעקב היה נוטל אותו והולך לבאר שבע, הבאר שחפרוה שרים, שהיה מאיר משם, והשלים אותה הבאר בכל השלמות, ובימי הגלות נסע מבאר שבע הזו והלך לחרנה, שכתוב "וילך חרנה", כלומר חרון אף. ומה הוא חרון אפו של הקדוש ברוך הוא, הדרגה הרעה), ארץ של רשות אחרת.

אמר רבי חייא, כשהולך השמש למערב, המערב הזה נקרא מקומו של השמש, הכסא שלו, מקום ששולט עליו, זהו שכתוב "אל מקומו שואף זורח הוא שם", שהולך אליו להאיר עליו, ונוטל את כל האורות וכונס אותם אליו. והיינו כמו ששינוי שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין. (ס"א ולמדנו, הקדוש ברוך הוא מניח תפלין, שכתוב "נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו". ושנינו "ימינו" זו התורה, שכתוב "מימינו אש דת למו", "ובזרוע עוזו" אלו תפלין.

ויעקב לקח את כולם ומאסף לצד מערב. והלבנה אוספת לבסוף כל אותם האורות והמאורות שיעקב לוקח, שהוא נותן לה ומאיר לה. וזה ששינוי הקדוש ברוך הוא מניח תפלין, משום שנוטל את כל הכתרים העליונים, ומי הם, הסוד של האב העליון וסוד האם העליונה, והם התפלין שבראש, כמו ששינוי, כהן גדול נוטל בראש. ואחר שנוטל האב והאם, נוטלה מימיון והשמאל. ונמצא (שהקב"ה) שנוטלה כל.

6. פי' מסעיו לצי' נדדים לדרום וצפון והוא חס"ד וגבורה כנדוע (ד"א).
 7. פי' בינה נק' מורח שמשם זריחת ז"א (מ"מ). 8. כמ"ש לעיל צפ' חולדות דף קלו שהחסדים יוצאים ממוקד דאימא והולכים לתקד דז"א ומניחים שם חסד א' ואח"כ הולכים לגבורה דז"א ומניחים שם חסד שני וז"ש ולבחר לסטרא דצפון (מ"מ). 9. פי' כי המלכות צניינה מהגבורות הנק' צפון (מ"מ). 10. פי' ר"ש פליג עס רבי חייא שר"ס ק"ל ויצא יעקב שהוא ז"א מבאר שבע שהיא בינה וילך חרנה למלכות, ור"ש ק"ל ויצא יעקב באצונו מבאר שבע היא המלכות, וילך חרנה

ויצא

קמו ע"א²

ספר הזוהר

תרגום

ר"א אמר, תפארת ישראל נוטל הכל, וכשנמשכת כנסת ישראל למעלה, נוטלת כמו כן כאן הכל, עולם הזכר של הקדוש ברוך הוא, וכן עולם

רבי אלעזר אמר תפארת ישראל נטיל כלא' וכד אתמשכא כנסת ישראל לעילא נטלא אוף הכי כלא עלמא דדכורא [ד]קב"ה וכן עלמא

סתרי תורה

ומתפשטים ממנו) ונקראים הבלים אחרים להלקות בני אדם ולתקנם שילכו בדרך ישרה. ונקראים הבל ששורה בהם חולי רע, הבל שהוא רעות רוח. והם הקיום שבגלגלם בני אדם הולכים בדרך ישר ופוחדים מהקדוש ברוך הוא. ועל כן רבים הם ההבלים שמתפשטים משבעה הללו. והראשית שהוא אמר, סוד השמש, שהוא הבל שמקיים את העולם, והוא הסוד להכניס את האדם לתוך האמונה העליונה של הקדוש ברוך הוא. ולכן כל מה שתחת הדרגה הזו אינו סוד האמונה, ועל כן כתוב "ואין יתרון תחת השמש", בכל אשר נעשה תחת השמש, שהרי מתחת לזה לא צריך להדבק, השמש והלבנה שהם אחד בלי פרוד. ואף על גב שהלבנה היא תחת השמש, הכל הוא שמש בלי פרוד, ותחת לזה הכל הוא רעות רוח ואסור להדבק בו.

"ויצא יעקב", בקשר של הסתום, מתוך הסתר הסתום יוצא, זהר האספקלריה המאירה כלולה משני צבעים שמתחברים יחד.

ומתפשטי מניה) וקרון הבלים אחרנין לאלקאה בני נשא ולא תקנא לון דיהכון בארח מישר ואקרון הבל דשריא בהו חלי רע הבל דאיהו רעות רוח ואינון קיומא דבגנייהון בני נשא אזלין בארח מישר ודחילו מקודשא בריך הוא ועל דא סגיאין אינון הבלים דמתפשטי מהני שבע ושירותא | דאיהו | אמר רזא דשמשא" דאיהו הבל דקיים עלמא ואיהו רזא לאעלא בר נש לגו מהימנותא עלאה דקודשא בריך הוא ובגין כך כל מה דתחות האי דרגא לאו איהו רזא דמהימנותא ועל דא כתיב (קהלת ב יא) ואין יתרון תחת השמש (שם ט ו) בכל אשר נעשה תחת השמש דהא תחות האי לא אצטריך לאתדבא שמשא כסיהרא דא אינון בלא פרודא וסיהרא אע"ג דאיהי תחות שמשא כלא איהו שמשא בלא פרודא ותחות האי כלא איהו רעות רוח ואסיר לאתדבא ביה:

ויצא יעקב בקטרא דסתימו מגו סתרא" סתימא נפקא" זהר אספקלריאה דנהרא"י | כלילא | (בלילא) מתרין גוויני"י דמתחברין כחדא

תוספתא

בני העולם, אהובי עליון, בחירי הממשלה, קרבו שמעו. מי חכם בכם, בעלי העינים בהשכל, יבא וידע. בשעה שהראש הלבן נטל שלש אותיות וחקק אותם בחקיקת החקיקות, אחת א', אחת י', ואחת ו', ונחקק א"ן. הא' הראש העליון של הכל טמון של כל הטמונים, י' הוא עלית הרצון, נתקן מן הראש למעלה, וירד למטה. יצא והוציא שלשים ושנים שבילים, עד שנחקקו באבנים יקרות שלוהטות, ונקשרו עם האות נו"ן, שהיא זכר ונקבה, שני אוהבים, קשר חזק, בהם נתקנו, והשם הקדוש נקשר בהם, מהם נמצא המזון לכל, נתקנו העולמות. ועל כן נחקקה ו' פשוטה, הכלל של שתיים, נ' כפופה נקבה אחת, י' שהיא הרצון

בני עלמא רחימי עלאה" הורמנא דבוריירי"י קריבו שמעו מאן חכימא בכו מארי דעיינין בסוכלתנו ליתו ולינדע בשעתא דרישא" חוורא נטיל תלת אתוון וגליף לון בגלופא בגלופין חד א' חד י' וחד ו' ואתגליף איין [א'] רישא עלאה דכלא טמירא דכל טמיריין י' סליקו דרעותא הוי"ט אשתכללי"י מרישא לעילא ונחת לתתא"י נפק ואפיק תלתין ותריין שביליין עד דאתגליפו בין אבני יקר | דמתלהטין | (כמתלהטין) ואתקשרו באת נו"ן דאיהו דכר ונוקבא תריין רחימין קשורא תקיפא"י בהו אשתכללי"י | ו' שמא קדישא"י בהו אתקשר מנייהו אשתכח מזונא לכלא"י אשתכללו עלמין"ל ועל דא אתגליף ו' פשוטה כללא דתריין נ' כפופה נוקבא דא י' דאיהי רעותא

מאיר הזוהר

טמיר גו או"א וצא' רמוז עמיק וא"א ששניהם כתר דעולם האלילות, כמ"ש הרב (מ"מ). כלא' פי' אצא שנקרא רעותא (מ"מ). כב' פי' שכלולו ומיקונו הוא מעמיק וא"א (מ"מ). כג' פי' אלל הבניה (מ"מ). כד' פי' ל"ב נתיבות חכמה שבו עיי' ס"י פ"א מ"א] (מ"מ). כה' פי' הם זו"ן ח"ש ואתקשרו באת נ' איהו דו"נ (מ"מ). כו' פי' או"א שהם תריין רחימין כנודע, שאו"א הם ריעים בסקוד אללו ריעים [ח"ג ד ע"צ] (מ"מ). כז' לפי שכותל א' יש לשניהם ותמדי הם פצ"פ כמ"ש הרב (מ"מ). כח' פי' בתוך זו"ן (מ"מ). כט' פי' שעיקר שם הוי"ה צו"ן, יהי"ו הוא ז"א, ה' אחרונה מלכות (מ"מ). ל' פי' שמו"ן צא מו"ן צי"ע ועה"ו (מ"מ). לא' פי' מהם שמתכללו צי"ע (מ"מ).

י' פי' ר"א מוסיק על ת"ק וס"ל מי הוא העיקר שנוטל את הכל הוא ת"ת דו"א שבו מתגלים יסודות דאו"א (מ"מ). יא' פי' גבורה דו"א שמסיגי הגבורות יאלו הקלי (מ"מ). יב' ה"ם יסוד אצא שבתוך יסוד ועיר, שבו נכללים ז' הכלים של כל הז' תחמומות (רמ"ז). יג' פי' בינה (מ"מ). יד' פירוש בקשר סמוס מתוך בינה שהיא נסתרה וסמומה יאל ז"א צלול מתקד וגבורה מחוצרים בת"ת ועיין מקדש מלך (נ"א). טו' ז"א (מ"מ). טז' פי' חו"ג א"י נפקא זהר הוא ת"ת כלילין בתרין גוויין הם חסד וגבורה (מ"מ). יז' אהובי עליון דשולטניי מצודר והכל מפורש במקדש מלך (נ"א). יח' גדולי הסלטים (אור יקר). יט' א"ק דמנוכח לקמן (מ"מ). כ' הוא א"א כי או"א טמירין גו זו"ן וא"א

זהר

דנוקבא דקב"ה כמה דנפקי כל נהורין מהאי עלמא הכי נמי נטיל
כלא האי עלמא דהא דא כגוונא דא ובגין כך באר שבע דא יובלא
באר שבע [דא] (ד)איהי שמטה כלא לקב"ה^ה [נ"א דהא דא כגוונא
דא] ושמשא דא (לא) נהיר אלא מיובלא [נ"א ואיהו נטיל כל
נהורין ויהיב לגו שמטה] ובגין כך ויצא יעקב מבאר שבע [וילך
חרנה] (בראשית כח י) דא מערב [דאיהי שמטה]:

רבי שמעון אמר^ז ויצא יעקב מבאר שבע דא מערב^ז שנת
השמטה^ז וילך חרנה דא שנת ערלה^ז בגין דנפקי מרשו
קדישא לרשו אחרא דהוה עריק מאחוי כמה דאתמר:

וכך מטא לבית אל דאיהו ברשו קדישא^א מה כתיב (שם יא)
ויפגע במקום^ב מאן מקום רבי חייא אמר דא הוא מקומו
דקארמן דכתיב (קהלת א ה) ואל מקומו שואף (זורח הוא
שם) וילן שם כי בא השמש (בראשית כח יא) כמה דאת אמר
שואף זורח הוא שם דהא בגין לאנהרא ליה קאתיא (שם) ויקח
מאבני המקום אבני המקום לא כתיב^ב אלא מאבני המקום אלן
אינון אבני יקר^ג מרגלאן טבאן דאינון תריסר אבנין עלאין כמה
דכתיב (מ"א יח לא) שתים עשרה אבנים ותחת אלן תריסר
אלף^ד ורבוון אבני פסילין^ה וכלהו [אקרין] אבנין בגין כך מאבני
המקום^ו ולא אבני [נ"א המקום] דא הוא מקום דקאמר וישם
מראשותיו (שם) מראשותיו דמאן^ז אלא מראשותיו דההוא מקום
מאי מראשותיו אי תימא כמאן דשוי תחת רישיה לא אלא
מראשותיו לארבע [נ"א רישי] סטרין דעלמא תלת אבנין לסטר

הנקבה של הקדוש ברוך הוא, כמו שיוצאים כל
האורות מן העולם הזה, כך גם נוטל הכל העולם הזה,
שהרי זה כדוגמא זו. ולכן באר שבע זה היובל, באר
(שבע) זו השמיטה, (שהרי זה כדוגמא זו נ"א הכל
לקדוש ברוך הוא), והשמש (הזה) אינו מאיר אלא מן
היובל, (והוא נוטל כל האורות ומכניס תוך השמיטה),
ולכן "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", זה המערב
שהיא השמיטה.

רבי שמעון אמר, "ויצא יעקב מבאר שבע" זה
המערב, שנת השמיטה, "וילך חרנה" זו שנת
הערלה, משום שיצא מרשות הקדושה לרשות אחרת,
שהיה בורח מאחיו, כמו שנתבאר.

וכאשר הגיע לבית אל, שהיא ברשות הקדושה, מה
כתוב, "ויפגע במקום". מי המקום, רבי חייא
אמר, זהו מקומו שאמרנו, שכתוב "ואל מקומו
שואף" ("זורח הוא שם"). "וילן שם כי בא השמש",
כמו שנאמר "שואף זורח הוא שם", שהרי הוא בא
כדי להאיר לו. "ויקח מאבני המקום", לא כתוב אבני
המקום אלא "מאבני המקום", אלו הם אבנים יקרות
מרגליות טובות שהן שתים עשרה אבנים עליונות,
ככתוב "שתים עשרה אבנים". ותחת אלו שנים עשר
אלף ורבעות אבנים פסולות, וכולן נקראות אבנים,
ולכן "מאבני המקום" ולא אבני (המקום), זהו המקום
שאמר. "וישם מראשותיו", מראשותיו של מי, אלא
מראשותיו של המקום ההוא. מה זה "מראשותיו",
אם תאמר כמי ששם תחת ראשו, לא, אלא
מראשותיו לארבעה (ראשי) צדדי העולם, שלש
אבנים לצד

סתרי תורה

כיון שאלו נכללו זה עם זה, נראים בו כל הצבעים,
הוא ארגמן, כל מראה האורות כלולים בו. רצוא
ושוב, הם האורות לא מתעכבים לראות, חבור אחד
הם מתחברים בזהר ההוא. בזה"ר הזה שורה מי

מאיר הזהר

א. פי' כמש"ל שהצניעה משפעת לו"ה והמלכות מקבלת ממנו (מ"מ). ב. פי' ר"ש חוזר לסדרתו שצאר שבע היא המלכות, וחרנה היא הקל"י (מ"מ). ג. נמחק צאור יקר. ד. מלכות הנקראת צאר שבע וצת שבע, על שם שהיא כלולה מו' מדות והיינו שהיא שמטה כדודע. אמנם אמרו שנת השמטה ולא אמר שמטה שהם שבע שנים כולם אלא שנת השמטה, שהיא שנה השביעית, הוא לדקדק מאי צין צאר שבע לצת שבע, כי צת שבע ר"ל צת מדה א' כלולה מו' והיינו שמטה ממנו, אמנם צאר שבע פי' צאר הנובע מו' מדות, א"כ היא שנת השמטה שהיא המלכות שביעית לו' שנים הקודמין (אור יקר). ה. נודע כי העללה מקיפה אות הצניעה שהיא הפרי, והיינו חרנה חרן ערלה, ה' פר, שהוא מתעלם בתוכו כענין ח"ט ה' ה' פרי, חט סובין ומורסן שסובין אותו (אור יקר). ו. היינו לדקדק מלת ויצא, כי כל לשון ויצא הוא למוך לתלונתו כענין אלא והיינו רוח שקר, וכענין לא תאמר לו (אור יקר). ז. שכינה מנאי שם, ולכן ויפגע במקום דהיינו מלכות ממנו, שהיא נקראת מקום וכדפי' ר' חייא דבהא לא פליג עליה ר' חייא אמר כי תקנת תפלת ערביה שהיא מלכות הואע"י יסוד ואל מקומו שואף שפי' ר' חייא לעיל (אור יקר).

ח. פי' זה לכ"ע צין לר"ח צין לר"ש, אלא לר"ש הכי פירושה, ויצא יעקב מהמלכות, וילך חרנה לגלי' שהיא חו"ל, וצניי צניי כד מטא לבית אל שהיא מלכות, ויפגע במקום שהיא מלכות, וילן שם, וכמ"ש לקמן הזהר. ולר"ח, הכי פירושה, ויצא יעקב מהצניעה, וילך למלכות שהיא חרנה, וכשפגע בה כתיב ויפגע במקום שהיא מלכות והיא חרנה, שהכל א' (מ"מ). ט. דהוה משמע כולה ואינו, שיש ג' מיני אצנים: י' אצנים פסולות שהם תלונתו אכן נגף וזר מכשול שמשם הם ג' אצנים דמתייתין מסכת ע"ו, ויש אצנים שאינם פסולות אלא שאין בהם עיקר היחוד ומיקון המרכבה ויש אצנים שהם הם עיקר המיקון והמרכבה עליהם, והם הנקראות תריסר מרגלאן טבאן, ויש תחת ממשלתם ד' מחנות שכינה שאין מספר לגדודיו, אלא אלו הם ראשי ראשים (אור יקר). י. פי' י"צ צקר (מ"מ). יא. קנא ע"א (הערות הוזהר) יב. גזית (ד"א). יג. נמחק בהגהות הגר"א. יד. הגהות הגר"א גורס את המוסגר. טו. פי' לא איעקב שהוא ז"א קאי אלא מראשותיו דמלכות (מ"מ). טז. פי' שיש צו כל המוחין צין דלצא צין דלימא (מ"מ). יז. פי' שאין בהם השגה, וז"ש לא מתעכבן למחמי (מ"מ). יח. פי' ז"א (מ"מ).

ויצא

קמו ע"ב²

ספר הזוהר

תרגום

ששורה, הוא שם לאותו הנסתם שלא ידוע כלל, נקרא קול יעקב, בזה נראית האמונה של הכל, אותו נסתר שלא ידוע כלל, בזה שורה יהו"ה. הוא השלמות של כל הצדדים, העליון והתחתון נמצא כאן. יעקב השלמות של האבות שאחוז מכל הצדדים. זהו זה על בחירת השם הזה נקרא, שכתוב "ישראל אשר בחרתיך", שני שמות נקרא, יעקב וישראל, בראשונה יעקב ואחר כך ישראל.

הסתר של הסתר הזה, כשהיה בהתחלה, בסוף הזה של המחשבה, שהוא הפירוש של תורה שבכתב, והיא התורה שבעל פה. ועל כן נקרא באר, שנאמר "הואיל משה באר את התורה". בא"ר הוא לאותו שנקרא שבע, שכתוב "ויבנהו שבע שנים". והיינו קול גדול. וסוף המחשבה הזה הוא בא"ר שבע. ויעקב נכנס בראש הזה לאמונה, כיון שנדבק באמונה הזו, הוצרך לו להבחין באותו המקום שנבחנו אבותיו, שנכנסו בשלום ויצאו בשלום.

אדם נכנס ולא נשמר, והתפתה אחריה, וחטא באותה אשת זנונים, הנחש הקדמוני. נח נכנס ולא נשמר, והתפתה אחריה וחטא, שכתוב "וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה". אברהם נכנס ויצא, שכתוב "וירד אברם מצרימה", וכתוב "ויעל אברם מצרים". יצחק נכנס ויצא, שכתוב "וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה", וכתוב "ויעל משם באר שבע". יעקב כיון שנכנס באמונה, הצטרך להכניס

דשאריו שמא איהו לההוא דסתים דלא ידיע כללי קול יעקב אקרי בהאי אתחזי מהימנותא דכלא^כ ההוא דסתים ולא ידיע כללי כהאי שריא יהו"ה שלימו דכל סטרין איהו^י עלאה ותתאה הכא אשתכח יעקב שלימו דאבהני דאחיד מכל סטריני זה"ר דא על ברירו דשמא דא אקרי דכתיב (ישעיה מא ח) יעקב אשר בחרתיך תרין שמהן אקרי יעקב וישראל^ל בקדמיתא יעקב ולבתר ישראל:

סתרא | דסתרא^כ דא כד הוה בקדמיתא בהאי סופא דמחשבה דאיהו פרושא דאורייתא דבכתבי ואיהו תורה שבעל פה ועל דא אקרי באר שנאמר (דברים א ה) הואיל משה באר את התורה בא"ר איהו | לההוא דאקרי שבעי^י דכתיב (מ"א ו לח) ויבנהו שבע שנים והיינו קול גדול ודא סופא דמחשבה בא"ר שבע איהו ויעקב עאל בהאי רישא למהימנותא^ל כיון דאתרבק במהימנותא דא אצטריך ליה לאתבחנא בההוא אתר דאתבחינו אבהן דיליה דעאלו בשלם ונפקו בשלם^כ:

אדם עאל ולא אסתמר ואתפתא אבתרה וחטא בההיא אשת זנונים^כ נחש קדמאה נח עאל ולא אסתמר ואתפתא אבתרה וחטא דכתיב (בראשית ט כא) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה אברהם עאל ונפק דכתיב (שם יב י) וירד אברם מצרימה וכתוב (שם יג א) ויעל אברם ממצרים יצחק עאל ונפק דכתיב (שם כו א) וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה וכתוב (שם כג) ויעל משם באר שבע יעקב כיון דעאל במהימנותא אצטריך למיעל

תוספתא

דאפיק שבילין בטש בין אתוון ועבר רקיעא דיעקב^כ בין תרין רוחיני^כ ואטיל ביני שייפי מלולי עד דנחת להאי נ' דאיהו כפופה וחברו לה^כ כהדא צפון ודרום לבתר אתקשרו כהדא האי נ' כפופה באר שבע אקרי ואתמלי מיעקב^כ לאשקאה כל עדרי ענא^כ ועל דא ויצא יעקב מבאר שבע וילך הרנה (בראשית כח י) תו מבאר שבע לעילא^כ דהא מינה ונפיק^כ לבתר אזיל [נפקא לבתר נזיל] לאשקאה להרנה^כ דאיהו בירא [ד]לתתא חרון אף יהו"ה הרב יהו"ה דינא בי דינא אלהים ועל דא (תהלים עט א) אלהים באו גוים בנחלתך:

מאיר הזוהר

למקומם בסוד האלילות להיוסם רגלי המרכבה העליונה כמאמר רז"ל האבות הן המרכבה (ד"א). **לכ**. פקודי רמה ע"א (ד"א). עי דע"ה ח"ב פ"א ע"ג שעומק חטא עץ הדעת הוא שנכנס אדה"ר להסתכל ולהתבונן צעניני הקלי, ו"אשם זנונים" הוא כינוי לנוק' דסט"א המוכר לקמן קמח ע"א. **לג**. פי ת"מ (מ"מ). **לד**. דרועין (מ"מ). **לה**. פי חסד וגבורה (מ"מ). **לו**. פי שהמלכות היא בין תרין דרועין והשמאל תחת ראשה והימין מחבקה (מ"מ). **לז**. פי המלכות מתמלאת מו"א (מ"מ). **לח**. פי צ"ע וע"ד וילא יעקב וכו' פי יעקב אצטרו ילא מהמלכות הנק' צאר שבע וילך חרנה לחו"ל ששם הקלי כמ"ש ר"ש זוהר (מ"מ). **לט**. צינה (מ"מ). **מ**. פי ז"א ילא מהצינה (מ"מ). **מא**. פי מלכות, וזה כסדרת ר' חייא זוהר (מ"מ).

יט. פי חו"א הם צו"א התמלת גילוי (מ"מ). **כ**. פי ארץ (מ"מ). **כא**. פי צינה כי כ"א פעמים אהי"ה גימ' אמת (מ"מ). **כב**. פי ארץ, שכולם מאזרים צו"א (מ"מ). **כג**. פי שמת מכריע בין חו"ג, ובין צינה ומלכות, חו"ש עילאה ותתאה (מ"מ). **כד**. פי יעקב אע"ה הוא מרכבה לז"א (מ"מ). **כה**. כלומר שהוא מרכבה לכל חו"ק, ה"ה עיקר תיקון הנוק' כמבואר בע"מ שער תיקון הנוק' פרק צ' כלל יע ועוד (הקדו"ש מד ע"ד). **כו**. יעקב היא מלכות, וישראל הוא ז"א (מ"מ). **כז**. עי לעיל נב ע"א, עו ע"א ופב ע"ב, ענין כניסת אברהם ושלמה לדיעת הקלי (דע"ה ח"א פ"א ע"ד). **כח**. והיינו מלכות (מ"מ). **כט**. פי שהמלכות מנגלת הארת הצינה ג"כ שנקרא שבע (מ"מ). **ל**. מלכות (מ"מ). **לא**. שלא טעו עמם צהם ונצחנו כצחון את הזהב וכלרופ את הכסף ועלו האבות

זהר

צפון ותלת לסטר מערב ותלת לסטר דרום ותלת לסטר מזרח וההוא מקום עלייהו לאתתקנא בהו וכדין (בראשית כח יא) וישכב במקום ההוא |נ"א וישכב י"ב מרגלאן לתתא וכל אינון דרגין דאינון על האי מקום הא אינון כ"ב|:

כיון דאתתקן ערסא שכיב ביה מאן שכיב ביה שמשא ועל דא כתיב [חסרן] |ביעקב (בראשית מח ב) וישב על המטה דהא ליה אתחזי ולא לאחרא ועל דא וישכב במקום ההוא ובגין כך [כתיב] (קהלת א ה) וזרח השמש ובא השמש:

רבי יצחק הוה יתיב יומא חד קמי מערתא דאפיקותא^א אעבר חד בר נש ותרין בנין עמיה והוה אמר חד לחד דא תוקפא דשמשא מסטרא דדרום^ב איהו ועלמאי לא אתקיים אלא על רוחי בגין דרוח איהו קיומא שלימו דכל סטרין ואלמלא דאיהו קיימא בשלימו לא יכיל עלמא לאתקיימא אמר ליה אחוה זעירא אלמלא יעקב לא אתקיים עלמא:

תא חזי בשעתא דייחדו בנוי יחודא דלעילא ואמרו (דברים ו ד) שמע ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד דא הוא שלימו עלאה לאתיחדא ביחודא חד כדין אתחבר יעקב אבוהון ונטיל ביתיה ויתב ביה בחבורא חדא עם אבהן לאתחברא דכר ונוקבא כחדא^א:

אמר רבי יצחק אשתתף בהדייהו ואשמע מאי קאמרי אזל בהדייהו פתח ההוא בר נש ואמר (תהלים קלב ח) קומה יהו"ה למנוחתך אתה וארון עזך קומה יהו"ה למנוחתך^א כמאן דאמר יקום מלכא לבי נייחא דמשכניה תרין אינון הוו דאמרו קומה יהו"ה משה ודוד משה אמר (במדבר י לה) קומה יהו"ה ויפוצו אויביך^ב |ודוד אמר קומה יהו"ה למנוחתך מאי איכא בנייהו אלא משה כמאן דפקיד לביתיה^ג קאמר משה פקיד ליה לאגחא קרבא לקביל שנאו דוד זמין ליה לנייחא כמה דמזמין (ליה) למריה זמין למלכא ולמטרוניתא עמיה הה"ד קומה יהו"ה למנוחתך אתה וארון עזך בגין דלא לאפרשא לון:

כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו (תהלים קלב ט) מכאן אוליפנא דמאן דמזמין למלכא ישני

צפון, ושלש לצד מערב, ושלש לצד דרום, ושלש לצד מזרח. והמקום ההוא עליהם להתקן בהם [להיות נתקנת על ידם], ואז "וישכב במקום ההוא." ("וישכב", י"ב מרגליות למטה, וכל אותן הדרגות שהן על המקום הזה, הרי הן כ"ב).

כיון שנתקנה המיטה, שכב בה. מי שכב בה, השמש. ועל כן כתוב ביעקב "וישב על המטה", שהרי לו ראויה ולא לאחר. ועל כן "וישכב במקום ההוא", ולכן כתוב "זרח השמש ובא השמש".

רבי יצחק היה יושב יום אחד לפני מערת אפיקותא [שם מקום]. עבר איש אחד ושני בניו עמו, והיה אומר אחד לשני, זה חוזק השמש הזה הוא מצד הדרום, ואין העולם מתקיים אלא על הרוח, משום שהרוח היא קיום השלמות של כל הצדדים, ואלמלא שהוא עומד בשלמות, אין העולם יכול להתקיים. אמר לו אחיו הקטן, אלמלא יעקב, לא התקיים העולם.

בא וראה, בשעה שיחדו בניו את היחוד שלמעלה ואמרו "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד", זוהי השלמות העליונה להתייחד ביחוד אחד, אזי התחבר יעקב אביהם, ונטל את ביתו, וישב בו בחיבור אחד עם האבות, להתחבר זכר ונקבה יחד.

אמר רבי יצחק, אשתתף עמהם ואשמע מה הם אומרים. הלך עמהם, פתח אותו האיש ואמר, "קומה ה' למנוחתך אתה וארון עזך." "קומה ה' למנוחתך", כמי שאומר יקום המלך לבית מנוחת משכנו. שנים הם היו שאמרו "קומה ה'", משה ודוד. משה אמר "קומה ה' ויפוצו אויביך", ודוד אמר "קומה ה' למנוחתך". מה ההבדל ביניהם, אלא משה, כמי שמצוה את ביתו הוא אמר. משה צוה אותה להלחם קרב כנגד שונאיו. ודוד הזמין אותה למנוחה, כמו שמזמין (לו) את רבו, מזמין את המלך והמלכה עמו. זהו שכתוב "קומה ה' למנוחתך אתה וארון עזך", כדי שלא להפרידם.

"כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו", מכאן למדנו, שמי שמזמין את המלך, ישנה

מאיר הזהר

פסוק שמע ישראל לא נכללה המלכות בצנחי נקבה אלא בצנחימה בעולם הוכר וצנחי הנקבה היא נרמזו בצרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (אור יקר). ז. הוא ז"א (מ"מ). ט. מלכות (מ"מ). ט. משה רבינו היה מרכבה אל הת"ת בסוד הדעת, וצידו היה המלכות לכל אשר יתפוזר יענה כבעל ממש, לכן אמר קומה ה' ויפוצו שאף אס תחלב שבדין ויפוצו שאף אס תחלבש שבדין צידו לשפוך חמתה אל הגויים והיינו כמאן דפקיד לביתיה. אס דוד ע"ה ח"ו אס היה אומר קומה ה' ויפוצו והיה הדין מתהפך מה צידו לעשות שהרי אין לו כח כמשה רבינו, לכן אדרבה כל פעולותיו לא היו לעורר דין אלא לנטל הדין (אור יקר). י. כוונת דוד המלך ע"ה למ"ש הרב ז"ל שאור החסד ככלי הגבורה ואור הגבורה ככלי החסד

א. שם מקום והמערה סמוך לה (ד"א). ב. תוקף ז"א וצנינו מהחסדים דאיימא (מ"מ). ג. מלכות (מ"מ). ד. ז"א (מ"מ). ה. צא לרבות שלא זו בלבד אלא על ידי יחוד ת"ת ומלכות נוסף על זה הוא קיום העולם, דהיינו יעקב שהוא שלמות יחוד ת"ת ומלכות (אור יקר). פי' אלמלא ז"א אין קיום למלכות והיינו מ"ש אחיו הגדול נמי. א"י מ"ש ועלמא לא אתקיים אלא על רוח פי' כל העולמות אינם מתקיימים אל על ידי שם מ"ה החסד ולפי זה מ"ש אחוה זעירא א"ש (מ"מ). ו. ת"ת ומלכות אח"כ כדפי' וראייה ככלה דמתקשטא בגוונאה שהם גוויי הקשת ומנד לזכור צרית עולם שהוא היחוד. ויש דרכים רבים בפסוק שמע ישראל ואפשר דעם היות שפירשהו על כל האצילות ולא נדחוק לייחס המלות צו"ק עכ"ז ציחוד

סתרי תורה

מנחה לצד ההוא, משום שמי שניצל משם הוא אהוב ונבחר של הקדוש ברוך הוא. מה כתוב, "ויצא יעקב מבאר שבע", הסתר של סוד האמונה. "וילך חרנה", הצד של אשת זנונים, אשה מנאפת. סתר הסתרים, סתר מתוך התוקף של אורו של יצחק (יצא) מתוך שמרי היין, יצאה צורה מורכבת אחת, כוללת יחד זכר ונקבה, אדומה כמו שושנה, נפרדים לכמה צדדים ושבילים. הזכר נקרא סמא"ל, ונקבתו כלולה בתוכו תמיד. כמו שהוא בצד הקדושה, כך גם בצד האחר זכר ונקבה כלולים זה עם זה, הנקבה עם סמא"ל, נחש, נקראת אשת זנונים. קץ כל בשר, קץ הימים. שתי רוחות רעות נדבקות יחד, רוח הזכר דקה, רוח הנקבה בכמה דרכים ושבילים נפרדת, ונדבקות באותה הרוח של הזכר. מקשטת את עצמה בכמה תכשיטים, כמו זונה מרוחקת, עומדת בראש הדרכים והשבילים לפנות בני אדם.

השוטה שקרב אליה, מחזיקה בו ומנשקת אותו, מוזגת לו יין המשומר של מרורת פתנים [ארס נחשים], כיון ששונה סוטה אחריה. אחר שרואה אותו סוטה אחריה מדרך האמת, מפשיטה את עצמה מכל אותם התקונים שהיתה מתקנת לשוטה הזה. התקונים שלה לפנות בני אדם: שערותיה מתוקנים אדומים כשושנה, פניה לבנים ואדומים, באזניה תלויים ששה תקונים של אטון מצרים, תלויים על צוארה כל חיילות ארץ קדם, פיה מתוקן כפתחה דקה יפה בתקניה, לשון חדה כחרב, דבריה חלקים כשמן, שפתותיה יפות אדומות כשושנה מתוקות בכל המתיקות של העולם, לבושה ארגמן, מתוקנת בארבעים תקונים חסר אחד. שוטה (זה) שסוטה אחריה ושונה מכוס היין ועושה עמה נאופים וסוטה אחריה, מה היא עושה, משאירה אותו ישן במטה, ועולה למעלה ומלשינה עליו, ונוטלת רשות ויורדת.

מתעורר השוטה ההוא, וחושב לצחוק עמה כמו בראשונה, והיא מסירה את תקניה ממנה, וחוזרת לגיבור חזק שעומד כנגדו, לבוש בלבוש של אש לוהטת, בפחד חזק מרתת

מנחתא"ל להחיא סטרא בגין דמאן דאשתויב מתמן איהו רחימא וברירא דקודשא בריך הוא מאי כתיב (בראשית כח י) ויצא יעקב מבאר שבע סטרא רזא דמהימנותא"ל וילך חרנה סטרא דאשת זנונים" (הושע א ב) אשה מנאפת (משלי ל כ) סטרא דסתרין" | סטרא | מגו | ד|תוקפא דמיהרא"ל דיצחק (נפק) מגו דורדיא דחמרא | נפק | חד נעיצו קטירא כליל חד דכר ונוקבא סומקא כוורדא"ל מתפרשן לכמה סטרין ושבילין דכורא אקרי סמא"ל נוקביה כלילא בגויה תדיר כמה דאיהו בסטר קדושה הכי נמי בסטרא אחרא דכר ונוקבא כלילן דא ברא נוקבא דסמא"ל נחש אקרי אשת זנונים קץ כל בשר קץ הימים תרין רוחין בישין מתדבקן כחדא רוחא דדכורא דקיק"ל רוחא דנוקבא בכמה אורחין ושבילין מתפרשא ומתדבקא בההוא רוחא דדכורא קשיטת גרמה בכמה תכשיטין כזונה מרחקא קיימת בריש אורחין ושבילין לפתאה בני נשא:

שטיא דקריב בהדה אתקיפת ביה ונשקת ליה"ל מסכת ליה חמרא דדורדיא"ל דמרורת פתנים כיון דשתי אסטי אבתרה לבתר דחמאת ליה סטי אבתרה מאורחא דקשוטא אפשיטת גרמה מכל אינון תקונים דהות מתתקנא לגבי דההוא שטיא תקונין דילה לפתאה לבני נשא שערהא מתקנין סומקן כוורדא אנפאה חורין וסומקין באודנהא"ל תליין שיתא תקונין אטונא דמצרים תליין על קדלהא"ל כל חילי דארעא דקדם פיה מתתקנא בפתיחו דקיק יאה בתקונהא לישראל חרדיא כחרבא שעיען מלהא כמשחא שפוהא יאן סומקין כוורדא מתיקו בכל מתיקו דעלמא ארגוונא לבשת אתתקנת בארבעין תקונין"ל חסר חד שטיא |נ"א דא | סטי אבתרהא ושתי מכסא דחמרא ועביד בה גיאופין ואסטי אבתרה מה עבדת שבקת ליה נאים בערסא וסלקת לעילא ואלשינת עליה ונטלא רשו ונחתא:

אתער ההוא שטיא וחשב לחייבא בהדה כקדמיתא והיא אעדיאת תקונהא מינה"ל ואתהדרת גיבר תקיף קאים לקבליה לביש לבושא דנורא מלהמא בדחילו תקיף מרתתא

מאיר הזהר

צידו לפחות ולכן רק מקטרג (בהגר"א על ספד"ל לא ע"ג). יט. שהקליפות צמ זוגו של סמא"ל היא ממדממת ענמה לפני השוטה שהוא החוטא בכל מיני קישוט יופי ומזגת לו הכוס והוא ענין יורד ומטמין וכו' (ד"א). יט. שמרים (ד"א). כ. צאזני הקליפה היא כשמתקשטת לפני החוטא אז יש צאזנה ו' תקונים אטון מצרים והוא ספוק במשלי ז (ד"א). כא. פירוש נוס והב וחלי כחם. הרש"ב (ג"א). כב. היא מתקנת ענמה צמ"ט תקונים שהם מ"ט פנים טמא כי זה לעומת זה עשה האלוקים כנגד מ"ט שערי טהור שנקדושה כמ"ט מזה בעל הפרדס בשער השערים שער שלישי (ד"א). ר"ל לעומת ט"ל הקדש צמ"י יה"ו צמילוי אלפין. א"מ (ג"א). ויקרא קיד ע"ב (הערת הוהר). כג. מס' מתנת תקוהא שהיתה מתראה צהן ועומדת כנגדו כגבור חזק ותיקף להלשין עליו למעלה כמזכור (ד"א).

ולכן אם הלויים שהם גבורה אומרים שירה והשיר ג"כ הוא מנד הגבורה לא יהיה התכללות חסד בגבורה וגבורה בחסד לכן דוד הביא הכהנים עם החסדים לרנן הרינה שהיא בגבורה כמ"ט הזהר צפ' וחי וצפ' ויקרא שמה צפרא ורנה צרמשא וכשהבנים אומרים רינה נכלל חסד בגבורה וגבורה בחסד שהכהן שהוא חסד מתחבר עם רינה שהיא גבורה ועי"ז נמתקים הגבורות על ידי החסדים ולכן הקצ"ה אוקים מלה כרעומיה כיון שכוונת דוד למתק הגבורות על ידי החסדים (מ"מ). יא. ולמתא (הגהות הגר"א). יב. מלכות (מ"מ). יג. פי' שירד לקלי' לצבר הצירורים (מ"מ). יד. סודי סודות ונסתר מהנסתרים הוא זה (ד"א). טו. ממוקף הדין של מדת יתקן נשלשל למטה מגבול הקדושה כענין השמרים שהם למטה בחצית היין כך הם הקליפות למטה מגבול הקדושה (ד"א). טז. אדום כששנה מנד מוקף מרידות הדין (ד"א). יז. בגלל דקומו ולכן אין

זהר

עובדוי בגין למיהב חדוה למלכא אי ארחה דמלכא דחדאן ליה בדיחי הדיוטי יסדר קמיה בדיחי רופינוס ופרדשכיל ואי לאו לאו איהו (בגין) בדיחותא דמלכא:

תא חזי דוד זמין ליה למלכא ולמטרוניתא לנייחא מה עבד שני בדיחי דמלכא בגין רופינוס ומאן ניהו דכתיב (תהלים קלב ט) כהניך ילבשו צדק וחסידך ירננו וחסידך ירננו לוייך ירננו מבעי ליה דהא ליואי אינון בדיחי מלכא והשתא דוד דזמין ליה לנייחא עבד כהני וחסידים דליהו אינון בדיחי מלכא:

א"ל קב"ה (דוד לא בעינא לאטרחא) | עלך נ"א אלין | נ"א אמר ליה קב"ה דוד לאו הכי אמר ליה [דוד מארי (לאו הכי אלא) כד אנת בהיכלך את עביד רעותך השתא [דזמינא] | דזמינא | לך ברעותי קיימא מלה לאקרבא אלין דאינון חשיבי יתיר אע"ג דלאו ארחהו בהאי:

מכאן אוליפנא דמאן דאיהו בביתיה יסדר אורחיה ועובדיה כרעותיה אי מזמנין ליה עביד רעותא דאושפיזיה כמה דמסדר עלוי דהא דוד אחלף ליואי וסדר כהני וקב"ה אוקים מלה כרעותיה אמר דוד (שם י) בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך סדורא [ד] קא סדרנא לא יתוב לאחורא א"ל קב"ה דוד חיך אפילו במאנין דילי לא אשתמש אלא במאנין דילך ולא אז קב"ה מתמן עד דיהיב ליה נבובזן ומתנן דכתיב (שם יא) נשבע יהו"ה לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטןך אשית לכסא לך אתא רבי יצחק ונשקיה אמר אי לא אתינא להאי ארחה אלא למשמע דא דיי: **פתח** חד בריה ואמר (בראשית כח י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה היינו דכתיב (שם ב כד) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו:

דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה רמז (ד) כד נפקו ישראל מבי מקדשא ואתגלו בני עממיא כמה דאת אמר (איכה א ו) ויצא מן בת ציון כל הדרה וכתוב (שם ג) גלתה יהודה מעוני וגו':

פתח אחרא [זעירא] ואמר (בראשית כח י) ויפגע במקום וילך שם כי בא השמש וגו' | מאי י' ויפגע במקום למלכא דאזיל לבי

את מעשיו כדי לתת שמחה למלך, אם דרך המלך שמשמחים אותו בדחנים פשוטים, יסדר לפניו בדחנים נכבדים ושרים גדולים, ואם לא, אז אין (משום) שמחת המלך.

בא וראה, דוד הזמין את המלך והמלכה למנוחה, מה עשה, שינה את בדחני המלך בשביל שרים ונכבדים, ומי הם, שכתוב "כהניך ילבשו צדק וחסידך ירננו". "וחסידך ירננו", היה צריך לכתוב לוייך ירננו, שהרי הלויים הם בדחני המלך, וכעת דוד שהזמין אותו למנוחה, עשה את הכהנים והחסידים שיהיו הם בדחני המלך.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, איני רוצה להטריח עליך. (אלו נ"א אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, לא כך), אמר לו דוד, רבוני, (לא כך, אלא) כשאתה בהיכלך, אתה עושה רצונך, כעת שהזמנתי אותך, הדבר עומד ברצוני לקרב את אלו שהם יותר חשובים, אף על גב שאין דרכם בזה.

מכאן למדנו, שמי שהוא בביתו, יסדר דרכו ומעשהו כרצונו. אם מזמינים אותו, יעשה את רצונו של מארחו כמו שמסדר עליו, שהרי דוד החליף לויים וסדר כהנים, והקדוש ברוך הוא הקים את הדבר כרצונו. אמר דוד, "בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך", הסיפור שסדרתי לא ישוב אחור. אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, חיך, אפילו בכלים שלי לא אשתמש אלא בכלים שלך. ולא אז הקדוש ברוך הוא משם עד שנתן לו אוצרות ומתנות, שכתוב "נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטןך אשית לכסא לך". בא רבי יצחק ונשק לו, אמר, אם לא באתי לדרך הזו אלא לשמוע את זה, די לי.

פתח בן אחד שלו ואמר, "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", היינו שכתוב "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו".

דבר אחר, "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", רמז כשיצאו ישראל מבית המקדש והוגלו בין העמים, כמו שנאמר "ויצא מן בת ציון כל הדרה", וכתוב "גלתה יהודה מעוני" וגו'.

פתח קטן אחר ואמר, "ויפגע במקום וילך שם כי בא השמש" וגו'. מה זה "ויפגע במקום", [משל]

מאיר הזהר

הפך לאכור הם הלויים וכו' (אור יקר). 1. יעצד רעותיה (דפ"ו). 2. לא מצעיא שאני מצוה מאנין דילך שלא אשתמש בהם אדרבה לא אשתמש במאנין דילי אלא במאנין דילך כדי שיהיה המיניוק, היינו דכתיב על כן יעזוב איש את אביו וכו' זה כמו פי' ר' חייא דלעיל שיעקב הוא ז"ל וצאר שבע היא צינה. ד"א פי' זה כפי' ר"ש דלעיל (מ"מ). 3. למלכות (אור יקר). 4. שהוא מ"מ (אור יקר). 5. אלא מיוחדים לה לעולם (אור יקר). 6. שהם חיליה הנמצאים ממנה וכן נשמען של נדיקים (אור יקר). 7. כענין ויקח מאצני המקום, ולדוד ממש שגרם היחוד המתנה כמשמעה (אור יקר). 8. מט ע"3 (הערת הוהר). 9. מ"מ (אור יקר).

6. דברי משלים וחידות של שרים ופקידים נכבדים (ד"א). 7. שינה אותם המשמחים המלך בדברי משלים ושחוק (ד"א). 8. רל ע"3 רלד ע"א (הערת הוהר). 9. שאין דרך המדות צדק, ודוד אמר הן אמת למעלה אין צורך צוה אמנם למטה שהוא צעבור דוד עבדך שהיא השכינה שסביב רשעים יתהלכין אל תשב פני משיחך (אור יקר). 10. למעלה ה"מ כולל הדין והחסד והדין שם משמח ה"מ וצויהו תיקון הדין למעלה במקומו בין החסד והגבורה, שאין למעלה קריבת החלונים בקל ע"י הלויים מתתקן הדין כאמרו ועבד הלוי הוא, דהיינו שהיו מרננים ומתקנים דין הגבורה שיהיה יין המשמח לא יין המשכר ולכן צויהו המלך למעלה בצחינת ה"מ צדימי מלכא דהיינו המשמחים הדין שלא

ויצא

קמה ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

למלך שהולך לבית המלכה, צריך לפגוש אותה ולבשם אותה בדברים כדי שלא תמצא אצלו כהפקר, ולא עוד, אלא שאפילו יש לו מיטה של זהב וכסתות מרוקמות מעשה רוקם לישון בהם, והיא מתקנת לו מטתו מאבנים בארץ ובחדר של תבן, יעזוב את שלו וילון בהם, לתת לה נחת, וכדי שיהיה הרצון שלהם יחד בלי אונס. כמו שלמדנו כאן, שכיון שהלך אליה, מה כתוב, "וילן שם כי בא השמש", להראות שאסור לו לאדם לשמש מטתו ביום) "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא", כדי לתת לה נחת שאפילו אבני הבית אהובים לפניו ללון בהם, (שכתוב "וישכב במקום ההוא").

בכה רבי יצחק, (וחייך) ושמה. אמר, אלו המרגליות תחת ידיכם ולא אלך אחריכם. אמרו לו, אתה תלך לדרכך ואנו נכנס לעיר להלולא של בני זה. אמר רבי יצחק, עכשיו יש לי ללכת לדרכי.

מטרוניתא בעי למפגע לה ולבסמא לה במלין בגין דלא תשתכח גביה כהפקירא ולא עוד אלא דאפילו אית ליה ערסא דדהבא¹ | וכסתותי | (וכסתותי) מרקמאן² באפליטיא³ [למיבת] (לא יבית) בהו ואיהי מתקנא ערסיה באבנין⁴ בארעא ובקיסטרא דתיבנא⁵ ישבוק דידיה ויבית בהוי⁶ למיהב לה נייחא ובגין דיהא רעותא דלהון כחדא בדלא אניסו כמה דאוליפנא הכא דכיון דאזל לגבה מה כתיב ([נ"א] וילן שם כי בא השמש לאחזאה דאסיר ליה לבר נש לשמשא ערסיה ביומא) ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא (בראשית כח יא) בגין למיהב לה נייחא דאפילו אבני ביתא רחימין קמיה למיבת בהו | נ"א דכתיב וישכב במקום ההוא | :

בכה רבי יצחק (וחייך) [וחדין] אמר מרגלאן אלין תחות ידיכו ולא אזיל בתרייכו אמרו ליה את תזיל לאורחך ואנן נייעול למתא להלולא דהאי ברי⁷ אמר רבי יצחק השתא אית לי למהך לארחי

סתרי תורה

עצמה, ונפשה ערומה, מלאה בעינים מפחידות, חרב שנונה בידו. טפות מרירות תלויות מהחרב ההיא. הורג את השוטה ההוא, וזורק אותו לתוך גיהנם.

גרמא ונפשא ערומה מלייא דעיינין⁸ דחלן חרבא שנגא בידיה טיפין מריון תליון מההוא חרבא קטיל ליה לההוא שטיא וארמי ליה לגו גיהנם⁹ :

יעקב ירד אליה והלך למקומה, שנאמר "וילך חרנה", וראה את כל תיקון הבית, וניצל ממנה. הזכר שלה סמא¹⁰, הרע לפניו, וירד לערוך בו קרב ולא יכל לו, שכתוב "ויאבק איש עמו" וגו'. אזי ניצל מן הכל, והשתלם בשלמות, והתעלה בדרגה שלמה ונקרא ישראל. אז עלה לדרגה עליונה ונשלם בכל, ונהיה העמוד האמצעי, ועליו כתוב "והבריה התיכון" וגו'.

יעקב נחת לגבה ואזל לאתרה שנאמר (בראשית כח י) וילך חרנה וחמא כל תקון ביתא ואשתזיב מינה (דבורא דיליה) | דכורא דילה סמא¹¹ | אבאיש קמיה ונחת לאגחא ביה קרבא ולא יכיל ליה¹² דכתיב (שם לב כד) ויאבק איש עמו וגו' כדון אשתזיב מכלא ואשתלים בשלימו ואסתלק בדרגא שלים ואתקרי ישראלי כדון סליק בדרגא עלאה ואשתלים בכלא והוה עמודא דאמצעייתא ועליה כתיב (שמות כו כח) והבריה התיכון וגו' :

מהו "ויגע בכף ירכו", לו לא יכל, אבל נגע בכף ירכו שהם נדב ואביהוא שיצאו מירכו של אהרן, (בסבת אש זרה. והרי התעוררו לשמרך מאשה זרה וגו', ותפסה אותם ברשותה. בא וראה מה כתוב ביעקב השלם נ"א ועל יעקב כתוב) "והבריה התיכון בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה".

מהו (בראשית לב כה) ויגע בכף ירכו ליה לא יכיל אבל נגע בכף ירכו דאניהו נדב ואביהוא¹³ דנפקו מן ירכו דאהרן | נ"א בסבת אש זרה והא אתערו (משלי ז ה) לשמרך מאשה זרה וגו' ותפסא לון ברשותהא תא חזי מה כתיב ביעקב שלימא | (ועל יעקב כתיב) (שמות כו כח) והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה¹⁴ :

מאיר הזהר

ויאבק איש עמו וגו' והוא סמא¹⁵ למבואר (ד"א). **כח**. ר"ל מתחלה האשה ואח"כ האיש ולפיכך כתיב תחלה חרנה ואח"כ חרן (ג"א). **כו**. משמע מנח השלימות שנאבק עם המלאך ונלחם לפיכך נקרא ישראל. א"מ (ג"א). **כו**. כתב הרב בספר הליקוטים ח"ל דע כי נדב ואציהו שורשם מקון, והנה קין נטל מאדם צחי הנלח והוד שבו וזה היטה נשמת קין וטו"ה הם צחי מרי פלגי גופא ולכן כנגד זה היו נדב ואציהו מרי פלגי גופא דלא אנסיבו לטענה זו עכ"ל. ח"ש הזהר דאציהו נדב ואציהו דנפקו מן ירכו דאהרן וכיה אוחס הפ' על יעקב לרמוז שהם מנו"ה דו"א (מ"מ). **כח**. הוא כינוי לעץ החיים הכולל את כל ו"ק (ביאורים כ"ב ד ע"א).

טו. כתב הרב ז"ל כי ז"א עיקר מושבו הוא צהיכל הבינה, ששם הארות גדולות. וכשבא אל המלכות א"ע שנגיח הארותיו שהם אורות הבינה ומוצא אלל המלכות י"ב צקר שנק' אצנים, אפ"ה ישבד דידיה ויבית בהו, ח"ש ואיהי מתקנא ערסיה באבנין בארעא (מ"מ). **טז**. וכסתות שלו הם מרוקמים (ד"א). **יז**. צמיני ציורים (ד"א). **יח**. פנחס רכד ע"א רמג ע"צ (הערות הזהר). **יט**. צאהל ומדר של תבן (ד"א). **כ**. וילין צהס (ד"א). **כא**. לשמחת תמונת בני (ד"א). **כב**. מלאים עינים ור"ל מלא נלויי אש המתנוולאים ממנו (ד"א). **כג**. משליבו לגיהנוס (ד"א). **כד**. זכר של לילית הרשעה הרע לפניו שניעול יעקב ממנה וירד להלחם עמו כמ"ש

זהר

אזיל ליה וסדר מלין קמיה דרבי שמעון אמר רבי שמעון ודאי שפיר קאמרו [וכלא בקב"ה אתמר] אמר מלין | אינון | (אלין) מבני בניו דרבי צדוק חלשא ניהו מאי טעמא אקרי חלשא בגין דארבעין שנין אתעני על ירושלם דלא יתחרב ביומוי והוה פריש על כל מלה ומלה דאורייתא רזין עלאין ויהיב בהו ארחא לבני עלמא לאתנהגא בהו:

אמר רבי יצחק לא הו (אלא) יומין זעירין [עד] דאערענא בההוא בר נש ובריה זעירא עמיה אמינא ליה אן הוא ברך אחרא א"ל עבידנא ליה הלולא ואשתאר בדביתהו כיון דאשתמודע ביה) (א"ל חייך דלא [זמיננא] [זמינא] לך להלולא דברי בגין תלת מלין חד דלא ידענא בך ולא אשתמודענא לך דהכי מזמנין ליה לבר נש כפום יקריה [יקירה] דילמא אנת גברא רבא ואפגים יקרך וחד דילמא אנת אזיל בארחך בבחילו ולא אטרח עלך וחד דלא תכסיף קמי אנשי דחבורא דאורחא דילן דכל אינון דאכלי לפתורא דחתן וכלה כלהו יהי נבזבזן ומתנן לון אמינא ליה קב"ה דיין לך לטב⁶ אמינא ליה מה שמך א"ל צדוק זוטא:

בההוא שעתא אוליפנא מניה תליסר | נ"א תריסר | רזין עלאין באורייתא ומן בריה תלת חד בנבואה⁷ וחד [נ"א ותרין] [בחלמא⁸] [כחלמא] ואמר מה [נ"א וחד] בין נבואה לחלמא נבואה בעלמא דדכורא איהו וחלמא בעלמא דנוקבא ומהאי להאי⁹ כשיתא¹⁰ דרגין נחתא נבואה בימינא ובשמאלא וחלמא בשמאלא וחלמא מתפרשא לכמה דרגין לתתא בגין כך חלמא איהו בכל עלמא אבל כפום דרגיה¹¹ הכי חמי כפום בר נש הכי דרגיה | ד| נבואה לא אתפשטא אלא באתריה:

תא חזי מה כתיב (בראשית כח יב) ויחלום¹² והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים¹³ עולים ויורדים בו פתח ואמר (יחזקאל א ג) היה היה דבר יהוה¹⁴ אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים¹⁵ על נהר כבר ותהי עליו שם יד יהוה¹⁶ היה היה נבואה לשעתא¹⁷ (היתה) [הוות] דאצטריך על

הלך לו וסידר את הדברים לפני רבי שמעון. אמר רבי שמעון, ודאי יפה אמרו, והכל נאמר בקדוש ברוך הוא. אלה שאמרו את הדברים הללו, הם מבני בניו של רבי צדוק החלש. למה נקרא חלש, משום שארבעים שנה התענה על ירושלים שלא תחרב בימיו, והיה מפרש על כל דבר ודבר של התורה סודות עליונים ונותן בהם דרך לבני העולם להתנהג בהם.

אמר רבי יצחק, לא היו (אלא) ימים מועטים עד שפגשתי אותו האיש, ובנו הקטן עמו. אמרתי לו, איפה בנך האחר. אמר לי, עשיתי לו הלולא, ונשאר עם אשתו. כיון שהכיר אותי, אמר לי, חייך שלא הזמנתי אותך לחתונת בני משום שלשה דברים: אחד, שלא ידעתי בך ולא הכרתי אותך, שמזמינים את האדם כפי כבודו, ואולי אתה איש גדול ויפגם כבודך. ואחד, אולי אתה הולך לדרך בחפזון ולא אטריח עליך. ואחד, שלא תתבייש לפני אנשי החבורה, שדרכנו, שכל אותם שאוכלים על שלחן חתן וכלה, כולם נותנים להם אוצרות ומתנות. אמרתי לו, הקדוש ברוך הוא ידון אותך לטוב. אמרתי לו, מה שמך, אמר לי, צדוק הקטן.

באותה שעה למדתי ממנו שלשה עשר (שנים עשר) סודות עליונים בתורה, ומבנו שלשה: אחד בנבואה, ואחד (ושנים) בחלום. ואמר, מה בין נבואה לחלום, נבואה בעולם הזכר, והחלום בעולם הנקבה, ומזה לזה כשש דרגות יורדים, הנבואה בימין ובשמאל, והחלום בשמאל. והחלום נפרד לכמה דרגות למטה, לכן החלום הוא בכל העולם, אבל כפי דרגתו, כך נראה, כפי האדם כך דרגתו. הנבואה אינה מתפשטת אלא במקומה.

בא וראה מה כתוב, "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו", פתח ואמר, "היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר ותהי עליו שם יד ה'". "היה היה", נבואה לשעה שהיתה נצרכת על הגלות, משום שהשכינה ירדה עם ישראל

מאיר הזהר

היתה שנתמעטה רחל עד מדויה דמלכא ונסוד ד"ל וכו' כל בחינות הנבואה הן בנה"י דו"א וכו'. והנה ידוע שחזו דו"א שם א' דס"ג שה"ס אה"ה המאיר בוא"ו דמ"ה וכשתמעלם א' אז הוא ד"ס, וה"ס גול"ה, וכשש הא' אז הוא גול"ה. וכו' א' של אה"ה הוא ללאה ואותיות הי"ה הן לרחל, וזוה נבוא לציאור מאמרנו שאומר נבואה לשעתא היתה, כעין הוראת שעה ולא לפי שורת הדין וכמ"ש לקמן, שלא היה ראוי ששם תתגלה הקדושה, וזהו היה היה, לא נגלתה נבואה להיות כך אלא היה היה כעין דיעבד. אי נמי שעד אוחו הזמן לא נגלתה נבואה בחוץ לארץ כי אין זכות ושייכות לחייונים השולטים בחו"ל להעשות נגרות לשפע הנבואה, עד שהולך להוות הויה חדשה כדי שתוכל להראות. וסיבת הדבר דאצטריך על גלותא, וזה בין לחזק לב ישראל בנרמם וצין להאיר לשכינה שתתחזק להגין על ישראל ולכן הוצרכה

א. לפי שכל הטעמים שספר ר' צדוק זוטא כולם למעלת רב יצחק שדן אוחו לאדם גדול ומשבו (מ"מ). ב. פי' שהנבואה מנו"ה דו"א (מ"מ). ג. פי' החלום מגבריאל ואמר מה בין וכו' פי' זה דבר שלישי (מ"מ). ד. ירעה כי מהננה עד גבריאל הם ו' מדרגות והם נהי"ם בריאה ירעה על היכל הרצון ששם גבריאל כנוכר צפרשה פקודי צהיכלא שמימאה ע"ש וכל אחד כלול מ"י הרי ס' וזהו מרו"ל חלום אחד מס' נבואה. ז"מ (נ"א). ע' לקמן בס"מ וצמערב דרף (הערת זוהר). ה. כשיתא (מ"מ). ו. נג ע"א (הערת זוהר). ז. ע"י דע"ה ח"צ קלה ע"ג. ח. לרמוז שנגלתה לו השכינה בארץ כשדים הטמאה ששם מלכות הרשעה ומתחית הקליפה ועכ"ד על נהר כבר ולמה נקרא נהר כבר שצ"ר אמרו שהוא פרת ולמה כאן שינה שמו ומירך דהוה כבר וכו' (מ"מ). ט. [פהקדמה:] מדרגת גלות צבל

ויצא

קמט ע"א²

ספר הוזהר

תרגום

לגלות, וראה יחזקאל מה שראה לפי שעה. ואף על גב שאותו המקום לא ראוי לזה, לכן "היה היה". מה זה "היה היה", אלא היה למעלה, הנה למטה, שכתוב "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה". נוטל (אותו) למעלה, ונוטל (אותו) למטה. "היה היה", אחד למעלה ואחד למטה.

בא וראה, הסולם הזה מחזיק בשני עולמות, במעלה ומטה, בארץ כשדים על נהר כבר, בארץ כשדים, במקום שהגלות שורה בו, ועם כל זה על נהר כבר. מה זה נהר כבר, אלא שהיה כבר מקודם לכן, שהשכינה

גלותא בגין דשכינתא נחתת בהו בישראל בגלותא' וחמא יחזקאל מה דחמא לפום שעתא ואף על גב דלא אתחזי (ל)ההוא אתר להאי בגיני כך היה מאי היה היה¹ אלא היה לעילא היה לתתא דכתיב סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה נטיל (ליה) לעילא ונטיל (ליה) לתתא היה היה חד לעילא וחד לתתא²:

תא חזי האי סלם בתרי עלמין אתתקף³ בעילא ותתא בארץ כשדים על נהר כבר בארץ כשדים באתר דגלותא שריא ביה [ועם כל דא על נהר כבר] מאי נהר כבר אלא דהוה כבר מקדמת דנא דשכינתא

סתרי תורה:

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה⁴, החלום, המדרגה הששית מאותן שתי דרגות הנבואה, עד אותה הדרגה הן שש דרגות, ועל כן החלום אחד ממששים דרגות של נבואה. סולם, ראה את בניו שעתידים לקבל תורה בהר סיני. סולם זה סיני (בגימטריא), משום שהוא נעוץ בארץ וחושב בעליה לשמים, וכל המרכבות והמחנות העליונים, כולם יורדים לשם עם הקדוש ברוך הוא כשנתן להם את התורה, וראה הכל, ראה את מטטרו"ן זקן הבית ששולט בכל אשר לו, שהוא עומד בשלטונו על העולם (הזה), בשלטון של שם שד"י, ועולה למעלה בעלית שם רבונו הוי"ה. המקום שיעקב הושלם בו לאחר מכן. וראשו של שם שד"י הוא י', וזה מגיע השמימה. כיון שהגיעה ועלתה האות הזו למקום ההוא, הושלם ונקרא באותו שם של רבונו הוי"ה.

והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו⁵. אותם המלאכים הקדושים שקרובים למלכות עולים, ואותם האחרים שאינם קרובים יורדים. ועוד, בו הם עולים ויורדים, כשהוא עולה, עולים עמו, כשהוא יורד, יורדים עמו.

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה (בראשית כח יב) חלמא מדרגא שתיתאה מאינן דרגין תרינ דנבואה⁶ עד ההוא דרגא שית דרגין אינון ועל דא חלמא חד משתינ דרגין דנבואה סלם חמא בנוי דומינין לקבלא אורייתא בטורא דסיני סלם דא סיני [בגוי]⁷ דאיהו נעיץ בארעא וחשיב בסליקו לשמיא וכל רתיכוין ומשריין עלאין כלהו נחתי תמן בהרי קודשא בריך הוא כד יהיב לון אורייתא וכלא חמא מטטרו"ן סבא דביתא דשליט בכל דיליה דאיהו קאים בשלטנו על האי עלמא | בשולטנו בשם | שד"י וסליק לעילא בסליקו דשמא דמריה יהו"ה⁸ אתר דיעקב אשתלים ביה לבתרי⁹ וראשו דשם שד"י איהו י' ודא מגיע השמימה¹⁰ כיון דמטי וסליק את דא לההוא אתרי¹¹ אשתלים ואתקרי בההוא שמא דמאריה יהו"ה:

והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו (שם) אינון מלאכין קדישין [ד]קרבינ למלכותא סלקין ואינון אחרנין דלא קרבינ הם נחתי ותו | בו | סלקי ונחתי כד איהו סליק סלקין בהדיה כד נחתי נחתינ בהדיה

מאיר הוזהר

אומה הנבואה (רמ"ז). י. ולכן נמסור השפע ממנומים, וגם אפשר שילמד דעת להצין אף תשרה שכינה בחון לארץ, ואמר שהשכינה ירדה זהו בישראל, פי' נחלצשה בנשמותיהם, וכמ"ס (יחזקאל א, ח) ואני בחון הגולה, על דרך (שמות כה, ט) ושכנתי בזמכם, וירידת השכינה הוא מיעוטה מן הראש דו"א עד החזה. ועוד י"ל והוא עיקר כמ"ס צוהר הרקיע פרשת יתרו (פז ע"א) שיחזקאל נבואתו ממלכות בריאה שהאירה בג"ה דיצירה וזו היא לה ירידה גדולה, שהרי ישעיה השיג אותה בעולמה עולם הכסף והשפס, אבל יחזקאל היה כגן כפר שלא ראה אלא צבתי המצרים צמי צראי, וזה היה לפום שעתא, דרך מקרה ולזמן מועט, וגם לפי מדרגת אותה השעה שקומת רחל כנגד נה"י ידיה, ובסוד ויהי בשלשים שנה, והאור האיר למטה גם שהיה במקום צלמי ראוי (רמ"ז). יא. לפי הפשט נבואה לשעתא הוה וכפי הסוד מאי היה היה ומיך אלא היה לעילא פי' שהמלכות מקבלת שפע מלמעלה וזהו היה לעילא. ומ"ס היה לתתא, ר"ל שגם יש לה שפע מעשה התחתונים שעולים בה צדוק מן מאי סולם פי' מלכות (מ"מ). יב. עיין בסוף הספר מה שמסר כאן סימן ג' (הערות הוזהר). יג. פי' שהמלכות יש לה מחוץ

ממ"ד שבאים מלמעלה וממ"ן שבאים מלמטה (מ"מ). יד. אור יקר 166 טו. היינו נו"ה. א"מ (ג"א). פז. "בגין" נוסף דפ"ו. יז. בשולטנא על עלמא בשם שד"י גרסי ופי' בכח המלכות שנקרא שד"י שולט על כל העולם (מ"מ). יח. פי' תחלה מט"ט נקרא שד"י על שם המלכות ואח"כ נקרא הוי"ה ע"ש ז"א לפי שקיבל הארה מו"א (מ"מ). יט. פירוש כי קודם יעקב נקשר צמי וכדי ליקשר בת"ת צמדתו ירד לקלי' ליצתן וכשעלה מודך ונתקשר צמדתו ונקרא ישראל (ג"א). פי' שיעקב תחלה השיג המלכות ואח"כ השיג ז"א (מ"מ). כ. פירוש כיצד נקרא מט"ט בשם יהו"ה ואמר כי שד"י הוא מט"ט וי"ד שד"י רומז לשכינה המלכותית שצמח יומי דחול וכשהמ"ת מתקשרת בת"ת קונה ג"כ שם הוי' וכן ג"כ מתחלק שם יהו"ה במרכבת המ"ת שהוא מט"ט ו"ש וראשו דשם שד"י איהו י' כלומר חשיבותו י' מגיע השמים כלומר ת"ת. ז"ח (ג"א). דשם שד"י איהו י' פי' ראש המלכות והוא י' שהוא יסוד (מ"מ) כלא. פי' יסוד אחו צמ"ת (מ"מ). כב. כיון ש' שהוא יסוד עלה למ"ת והמלכות קשורה בו לכך עלה מט"ט למדרגת הת"ת (מ"מ).

תרגום

ספר הזהר

זהר

שורה עליו, שכתוב "ונהר יצא מעדן להשקות את הגן" וגו'. וזה הוא נהר אחד מאותם ארבעה הנהרות. ומשום ששרה עליו מקודם לכן והיה עליו כבר, שורה בו עכשיו, והתגלה ליחזקאל.

שריא עלוי דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו' ודא הוא נהרא חד מאינןן ארבע נהרין ובגין דשריא עלוי מקדמת דנא והוה עלוי כבר שריא ביה השתא ואתגלי ליה ליחזקאל:

בא וראה, "ויחלום", וכי יעקב הקדוש, שהוא השלם של האבות, התגלה עליו בחלום, ובמקום הקדוש הזה לא ראה (לו) אלא בחלום. אלא יעקב בזמן ההוא לא היה נשוי, ויצחק היה קיים. ואם תאמר, שהנה אחר כך, כשנשא, כתוב "וארא בחלום". שם המקום גרם, ויצחק היה קיים, ועל כן כתוב בו חלום. ואחר שבא לארץ הקדושה עם השבטים, ונשלמה להם עקרת הבית ואם הבנים שמחה, כתוב "וירא אלהים אל יעקב" וגו', וכתוב "ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה". כאן לא כתוב בו חלום, שהרי היה מדרגה אחרת עליונה.

תא חזי ויחלום⁶ וכי יעקב קדישא דאיהו שלימא דאבהן בחלמא אתגלי עלוי ובאתר דא קדישא (דלא חמא ליה אלא בחלמא⁷) [לא חמא אלא חלמא] אלא יעקב בההוא זמנא לא הוה נסיב⁸ ויצחק הוה קיים⁹ ואי תימא והא לבתר דאתנסיב כתיב (שם לא י) וארא בחלום תמן אתר גרים¹⁰ ויצחק הוה קיים ועל דא כתיב ביה חלומו ולבית דאתא לארעא קדישא עם שבטין¹¹ ואשתלים להון עקרת הבית ואם הבנים שמחה (תהלים קיג ט) כתיב (בראשית לה ט) וירא אלהים אל יעקב וגו' וכתוב (שם מו ב) ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה הכא לא כתיב ביה חלום דהא מדרגא אחרא עלאה הוה:

בא וראה, חלום הוא על ידי גבריא, שהוא למטה בדרגה הששית מנבואה, מראה על ידי הדרגה ההיא של החיה היא ששולטת בלילה. ואם תאמר, הנה כתוב "גבריא הבן להלז את המראה", כך זה ודאי, שמראה דבריו יותר סתומים, ובחלום מפורש יותר, ומפרש את הסתומים של המראה, ועל כן נפקד גבריא, שיפרש את דברי המראה, שהוא יותר סתום. ועל כן כתוב במראה "ירא", "וארא", למה, משום שהוא מראה, כמו המראה הזה שנראים בתוכו כל הדמויות, ולכן "וארא". ראיתי דמותו באל שדי, שהוא המראה שנראית בתוכו דמות אחרת, וכל הדמויות העליונות נראות בו. לכן באותו הזמן כתוב אצל יעקב "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה" (וראשו).

תא חזי¹² חלמא איהו ע"י דגבריא¹³ דאיהו לתתא בדרגא שתינתא מנבואה¹⁴ מראה על ידא דההוא דרגא דההוא חיה דשלטא בליליא ואי תימא¹⁵ הא כתיב (דניאל ח יז) גבריא¹⁶ ל הבן להלז את המראה הכי הוא ודאי¹⁷ דמראה מלוי סתימין יתיר ובחלמא פריש יתיר ופריש סתימין דמראה ועל דא אתפקד גבריא¹⁸ [דיפרש] (דפריש) מלוי דמראה דאיהו סתים יתיר ועל דא כתיב במראה וירא וארא מאי טעמא¹⁹ בגין דמראה איהו כהאי מראה דאתחזי כל דיוקנין בגויה בגיני כך וארא אחמית דיוקניה באל שדי דאיהו מראה²⁰ דאתחמי דיוקנא אחרא בגויה וכל דיוקנין עלאין ביה אתחזון בגיני כך יעקב בההוא זמנא²¹ כתיב (בראשית כח יב) ויחלום והנה סולם מוצב ארצה (וראשו):

מאיר הזהר

הכנת המקום והכנת עמנו שכבר היו אללו שצטי יה, וגם צודאי שזכה לגדלות שהרי כבר היו לו שתי נשוי המתהוות מדעת ות"ת שלו, אז וזה למדרגת נבואה הנקראת מראה ולא חלומו, והיינו דמפרש ואזיל תא חזי חלמא וכו' (רמ"ו).
ט. קצו ע"א (הערת הוזהר). **י.** צמחה שפניה מטטרוין סנדלפון אוריאל²² רפאל²³ מיכאל²⁴ גבריא²⁵ ל (ספר לבנת הספיר) (ד"א). עיין מעבר לק"מ ש צמחה דרגין נחמא ופירושם צמח"מ ד' ו' א' וגבריא²⁶ ל הוא חווא דליליא בד' קצו א. הרש"צ (ג"א). **יג.** היא מדרגה יותר עליונה כנוכר, וה"ס נו"ה דמלכות דבריאה ששם שליטת הלילה כנודע, כי ציום מאיר האלילות כנודע. ונקרא היה כי סתם החיות שבקדושה סודן צמיגת נפש כנוכר צוהר הרקיע ריש פרשת ויקרא (רמ"ו). **יד.** שנבואה היא מדרגת גבריא²⁷ ל היא צפון היצירה, ולכן נטטווה להצין את דיאל ששהיג עד עתיק דעשיה (רמ"ו). **יז.** והוא הוא הנו"ל שמראה הוא מנו"ה דמלכות דבריאה ששם חציון עוז הכסא ותמן מקנא אימא שהיא מעולם הנסתה. ומראה זו מתעלמת צו"ה דיצירה, ולכן לזה את גבריא²⁸ ל הצ"ן. משום שהוא אור הצינה (רמ"ו). **יח.** פי' שהו"א אומנר וראר אל האצות דהיינו שהראיתי דיוקני צמלכות שנקרא אל שדי וע"י המלכות היו משיגים האצות דיוקן ז"א (מ"מ). **יט.** לא ע"א (הערת הוזהר). **כ.** שהיה עדיין במדרגת הקטנות

א. מציא ראה למ"ש שהנבואה צריכה הכנה צין מנד הוזהר לה וצין מנד המקום, כי של יחזקאל היתה כעין הוראת שעה שהיתה צריכה לכן, והראיה הגדולה מיעקב שאעפ"י שהיה צמח שבאצות זכה אליה צהדרגות. וללמדנו זה המחיל והקשה, וכי יעקב וכו', שהיה אחוז בדעת ששם מקור המוחין העלומים שהם סוד הקדושה וכן כתוב (ישעיה כט כג) קדוש יעקב, והוא שלימא דאצתן, שלא יא ממנו שום פיסול. וצאת דא קדישא, שהוא מושפע מלבנת הספיר שהוא יסוד הבריאה ששם משך הדעת כנודע מסוד המרום לצדו מאז (רמ"ו). **ב.** קסה (הערת הוזהר). **ג.** פי' עדיין היה צמחינת הקטנות, ולא היה לו כח להמשיך מוחי גדלות (רמ"ו). **ד.** ואז היה נמשך שפע מנד הצינה באופן שהיו לו שני מונעים, אחד מנדו שעדיין לא היה גדול והשני מפאת גדלות יחזקאל, שאם לא היו לו שניהם, ההכנה וגם מנד יחזקאל, היה זוכה לאיזו מדרגת נבואה (רמ"ו). **ה.** מוצא לארץ ומקום התנגדות טומאת לכן, הרי חוסר ההכנה וגם מנד יחזקאל. **ו.** ירצה שכתן היתה לו מעלה יחירה משל הראשונה, כי צראשונה לא נוכר שם מראה וראיה אלא חלומו שהיא הצינה הגרועה, אבל כאן מראה שהיא יותר חשובה אלא שהיה ע"י חלומו, וכמ"ש צממוך אלל גבריא²⁹ ל הבן להלז, ומש"ה (לא, ג) ויאמר ה' אל יעקב שוב וגו', שעודנו אלל לכן (רמ"ו). **ז.** פי' שהיתה לו